พระมงคลวิเสสกถา

สมเด็จพระมหาธีราจารย์
วัดชนะสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พิมพ์ถวายมุทิตาสักการะ...แด่
เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์
เจ้าคณะใหญ่หนกลาง
๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พระมงคลวิเสสกถา

โดย

สมเด็จพระมหาธีราจารย์

วัดชนะสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิมพ์ถวายมุทิตาสักการะ...แด่

เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์

เจ้าคณะใหญ่หนกลาง

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พระมงคลวิเสสกถา

© สมเด็จพระมหาธีราจารย์

พิมพ์ครั้งแรก : ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑
จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

: ในวาระเจริญชนมายุวัฒนมงคลครบ ๘๔ ปี
เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์
กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนกลาง
เจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม

พิมพ์ที่ : **โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**
วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐๒ ๒๒๑ ๘๘๙๒, ๐๒ ๖๒๓ ๕๖๒๓
โทรสาร ๐๒ ๖๒๓ ๕๖๒๓

คำปรารภ

ในวโรกาสเจริญชนมายุวัฒนมงคลครบ ๘๔ ปี ของ เจ้าประคุณ**สมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสรมหาเถร ป.ธ.๙)** คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนกลาง และเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะสงฆ์ คณะศิษย์ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ได้พร้อมใจกันแสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวทิตาธรรม น้อมถวายมุทิตาสักการะแด่เจ้าประคุณสมเด็จฯ

ด้วยปรารภเหตุอันเป็นมงคลนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้ขอประทานอนุญาตจัดพิมพ์บทพระธรรมเทศนา เรื่อง **"พระมงคลวิเสสกถา"** ที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์ ได้รับพระราชทานถวายวิสัชนา ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

ในพระบรมมหาราชวัง วันพฤหัสบดีที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อน้อมถวายเป็นมุทิตาสักการะแด่เจ้าประคุณสมเด็จฯ และเพื่อมอบเป็นธรรมบรรณาการแก่ทุก ๆ ท่าน ผู้มาร่วมถวายมุทิตาสักการะในครั้งนี้

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานิสงส์แห่งธรรมทานนี้ จงมารวมกันเป็นตบะ เดชะ พลวะปัจจัย อภิบาลประทานพรให้เจ้าประคุณสมเด็จฯ จงมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ปราศจากทุกข์ โศก โรคภัย อันตรายทั้งปวง อยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของมวลศิษยานุศิษย์ตราบนานเท่านาน และขออานิสงส์ทุกประการที่ได้บำเพ็ญแล้วนี้ จงบังเกิดมีแก่ทุกท่าน ตลอดกาลเป็นนิตย์เทอญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พระมงคลวิเสสกถา

ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง
วันพฤหัสบดีที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เวลา ๑๒.๐๐ น.

สมเด็จพระมหาธีราจารย์ วัดชนะสงคราม
รับพระราชทานถวาย

***

ขอถวายพระพร เจริญพระราชสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคล พระชนมสุขทุกประการ จงมีแด่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

บัดนี้จักรับพระราชทานถวายวิสัชนาพระธรรมเทศนา ฉลองพระเดชพระคุณ ประดับพระปัญญาบารมี ถ้าถวายวิสัชนาไปมิได้ต้องตามโวหารอัตถาธิบาย ในพระธรรมเทศนา ณ บทใดบทหนึ่งก็ดี ขอเดชะพระเมตตาคุณ พระกรุณาคุณ พระขันติคุณ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานอภัยแก่อาตมะ ผู้มีสติปัญญาน้อย ขอถวายพระพร

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

หิโต พหุนฺนํ ปฏิปชฺช โภเค
ตํ เทวตา รกฺขติ ธมฺมคุตฺตํ
พหุสฺสุตฺตํ สีลวตูปปนฺนํ
ธมฺเม ฐิตํ น วิชหาติ กิตฺติ

ธมฺมฏฺฐํ สีลสมฺปนฺนํ สจฺจวาที หิรีมนํ
เนกฺขํ ชมฺโพนทสฺเสว โก ตํ นินฺทิตุมาหรติ
เทวาปิ นํ ปสํสนฺติ พฺรหฺมุนาปิ ปสํสิโตติ.

บัดนี้ จักรับพระราชทานถวายวิสัชนา พระธรรมเทศนา พระมงคลวิเสสกถา ฉลองพระเดชพระคุณประดับพระปัญญาบารมีเป็นปสาทนียกถามังคลานุโมทนาในมหามงคลสมัย อภิลักขิตกาล โดยสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงเจริญพระชนมพรรษามาโดยความสวัสดี ครบ ๘๐ พระวัสสาบริบูรณ์ ซึ่งไม่มีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดในอดีตกาล ที่ทรงพระชนมายุยืนนานถึงเพียงนี้ นับได้ว่าสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงปุพเพกตปุญญตา

ความเป็นผู้มีบุญอันประกอบด้วยการเจริญพระชนมายุยืนนาน คือ เมตตา กรุณา ในผู้อื่นสัตว์อื่น อันทรงปฏิบัติบำเพ็ญไว้ในชาติก่อน ภพก่อน ผลสะท้อนจึงส่งมาในชาตินี้ ภพนี้ บัดนี้มาบรรจบพระบรมราชสมภพ ทรงพระราชปรารภมหามงคลสมัย ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดให้ตั้งการพระราชพิธี ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเฉลิมพระชนมพรรษา ทรงกระทำสักการบูชา พระพุทธาทิรัตนตรัย ด้วยราชาภิมานสักการภัณฑ์ ประทีป ธูปเทียน สุคันธชาติ ระเบียบกุสุมมาลา พระราชทานถวายบิณฑบาตขัชชะโภชนาหาร และไทยธรรมสมณบริขาร ในพระภิกษุสงฆ์แล้ว ทรงพระราชอุทิศส่วนพระราชกุศลแก่เทพยดาและมนุษย์ เป็นส่วนเทวตาพลี ญาติพลี และสรรพสาธารณพลี ธรรมบรรณาการเพื่อให้อนุโมทนาสัมฤทธิ์ผล สุขสมบัติอันไพบูลย์ เพื่อจักได้เกื้อกูล ไมตรีหิโตปเทศกัลยาณจิต ประสิทธิชัยมงคลพระชนมสุข ศุภวิบูลมนุญผล เพิ่มพระบรมโพธิสมภารสัปปุริสปฏิบัติ ด้วยพระกัลยาณเกียรติคุณอดุลยบริสุทธิ์ สมดังพุทธนิพนธ์ภาษิตที่ตรัส

ไว้ใน ปัญจกังคนิบาต อังคุตตรนิกาย ว่า ***สปฺปุริโส ภิกฺขเว ชายมาโน*** เป็นอาทิ ความว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัปปุรุษเกิดในตระกูลเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชนเป็นจำนวนมาก คือ แก่มารดาบิดา แก่บุตรภรรยา แก่คนรับใช้คนทำงานทั่วไป แก่มิตรอำมาตย์ แก่สมณพราหมณ์ เหมือนอย่างมหาเมฆฝนหลวง ตกลงมายังข้าวกล้าทั้งปวง ให้ถึงพร้อมงอกงาม เป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก ฉะนั้น ***หิโต พหุนฺนํ ปฏิปชฺช โภเค*** บุคคลผู้ใดได้ปฏิบัติโภคสมบัติ ดำรงฆราวาสวิสัย เกื้อกูลเป็นประโยชน์ แก่ชนเป็นอันมาก ***ตํ เทวตา รกฺขติ ธมฺมคุตฺตํ*** เทพดาย่อมรักษาบุคคลนั้น ผู้อันธรรม รักษาคุ้มครองแล้ว ***พหุสฺสุตํ สีลวตูปปนฺนํ ธมฺเม ฐิตํ น วิชหาติ กิตฺติ*** ชื่อเสียงเกียรติคุณย่อมไม่ละ ไม่ทอดทิ้งบุคคลนั้น ผู้เป็นพหุสูต มีการสดับตรับฟังมาก ***ธมฺมฏฺฐํ สีลสมฺปนฺนํ*** มีศีลาจารวัตร มารยาทอันงาม ดำรงมั่นในคุณธรรม ***โก ตํ นินฺทิตุมาหรติ*** ใครเล่าควรจะติเตียนบุคคลนั้น

จักขอรับพระราชทานถวายวิสัชนาเรื่องทาน การให้ การบำเพ็ญบุญ ซึ่งสมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญอยู่ตลอดเวลา ทาน การให้ โดยทั่วไป คือการให้เพื่ออนุเคราะห์ผู้ที่ขาดแคลนควรที่จะอนุเคราะห์ เพื่อสงเคราะห์ผู้ที่ควรสงเคราะห์ เป็นการผูกใจ ผูกไมตรีจิต หรือเพื่อบูชาผู้ที่ควรบูชา เป็นการบูชาคุณหรือตอบแทนคุณ หรือเป็นการบำเพ็ญบุญในบุญเขต สมเด็จพระบรมโลกเชฏฐ์ตรัสสอนให้ทำทานอย่างมีขอบเขตและเหตุผล ดังที่ตรัสไว้ว่า ***วิเจยฺยทานํ ทาตพฺพํ*** ทรงสรรเสริญการเลือกให้ พิจารณาให้ ใคร่ครวญให้ และทรงแสดงคุณสมบัติของทานไว้ ๓ ประการ คือ **เจตนาสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยเจตนา คือมีเจตนาดี ก่อนจะให้ กำลังให้ก็มีจิตผ่องใส ครั้นให้แล้วก็อิ่มใจ **วัตถุสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยสิ่งของ ได้แก่ สิ่งของที่ควรให้ เป็นประโยชน์แก่ผู้รับ **ปฏิคาหกสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยผู้รับ คือผู้รับเป็นผู้สมควรที่จะรับทาน และตรัสสอนให้ทำทานเป็นบุญ คือให้เป็นความดี เป็นเครื่องชำระล้างความชั่ว เช่น โลภะ ความอยากได้

และมัจฉริยะ ความตระหนี่ อิสสา ความริษยา เป็นต้น ให้ทำทานเป็นกุศล คือเป็นกิจของคนฉลาด ตรัสสอนให้ทำทานเป็นสัปปุริสทาน ได้แก่ทานของคนดีมีปัญญา เช่น ให้ถูกกาลถูกสมัย ตรงกับใจของผู้รับ ไม่ทำตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน นอกจากนี้ยังตรัสสอนให้ขยันหมั่นเพียร แสวงหาทรัพย์ให้ได้มาในทางที่ชอบ รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ ให้คบเพื่อนดีงาม ที่จะชักนำไปทางดี ไม่ชักนำไปทางชั่ว เช่น ทางอบายมุขต่าง ๆ และรู้จักใช้ทรัพย์พอเหมาะพอดี คือ รู้จักประหยัดและอดออม ทั้งได้ทรงสอนถึงวิธีใช้จ่ายไว้ด้วย ดังที่ตรัสสอนถึงประโยชน์เกิดแต่การถือโภคทรัพย์ ๕ อย่าง คือ ๑) เลี้ยงตนเอง มารดาบิดา บุตรภรรยา ผู้ที่ตนรับผิดชอบให้เป็นสุข ๒) เลี้ยงเพื่อนฝูงให้เป็นสุข ๓) บำบัดอันตรายอันเกิดจากเหตุต่าง ๆ ๔) ทำพลี ๕ อย่าง คือ ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ อติถิพลี ต้อนรับแขก ปุญพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย ราชพลี ถวายหลวงมีภาษีอากรเป็นต้น เทวตาพลี บำบุญถวายเทวดา ๕) บริจาคทานในสมณพราหมณ์

อนึ่ง สมเด็จพระบรมศาสดาทรงแสดงทานการให้ไว้ ๒ ประการ คือ **อามิสทาน** การให้พัศดุสิ่งของต่าง ๆ เครื่องบำรุงร่างกาย เครื่องใช้สอย เสื้อ ผ้า อาภรณ์เป็นต้น ๑ **ธรรมทาน** การให้ธรรม คือการแนะนำสั่งสอนบอกกล่าว อบรม ชี้โทษ แสดงคุณ ฯลฯ ๑ ตรัสว่าการให้ทั้งสองอย่างนี้ **ธรรมทาน** การให้ธรรมเป็นเลิศ ประเสริฐที่สุด พิจารณาโดยเหตุผล ก็พึงเห็นความสำคัญได้ว่าความทุกข์ยากขาดแคลนของคนเรามี ๒ ทาง คือ ทางร่างกายและจิตใจ อามิสทานเป็นเครื่องบรรเทาความทุกข์ยากขาดแคลนทางกาย เช่น เมื่อต้องการอาหารเครื่องนุ่งห่ม แล้วได้สิ่งเหล่านั้นมาบริโภค ใช้สอยก็บรรเทาความทุกข์ยากขาดแคลน ทำให้เกิดความสุขทางกายได้ ส่วนธรรมทาน การให้ธรรม เป็นเครื่องบรรเทาความทุกข์ยากขาดแคลนทางจิตใจ เช่น ขณะที่จิตใจเกิดความทุกข์ร้อน เมื่อได้ธรรมที่เหมาะสมมาดับทุกข์ ก็ทำให้จิตใจเกิดความสุขได้ นอกจากนี้ ธรรมทานยังเป็นเครื่องบรรเทากิเลสทางจิตใจ แก้ความประพฤติชั่วร้ายเสียหาย ทำให้จิตใจที่หิวกระหายด้วยโลภะ ตัณหา

ให้รู้จักอิ่ม ให้รู้จักเต็ม ให้รู้จักพอ ***ธรรมะอย่างเดียว*** เท่านั้น เป็นเครื่องแก้ กัน บรรเทากิเลสและทุจริตได้ ทำให้เกิดสุขทางกายได้ด้วย เพราะเมื่อบุคคลมีธรรมะแล้ว พากันละทุจริตประกอบสุจริต พากันประกอบอาชีพและการงานต่าง ๆ ด้วยความขยันหมั่นเพียรในทางที่ชอบ ก็จักเกิดความสมบูรณ์พูนสุขโดยทั่วไป ดังเรื่องในกุรุธรรมชาดก ท่านสาธกไว้ว่า ชาวเมืองกลิงครัฐเกิดทุพภิกขภัย ฝนแล้ง ข้าวยากหมากแพง จึงไปขอช้างเผือกจากกุรุรัฐ ซึ่งฝนตกบริบูรณ์ดี ด้วยคิดว่าช้างเผือกเป็นเหตุให้ฝนตกดี พระเจ้าแผ่นดินกุรุรัฐก็พระราชทานช้างให้ตามประสงค์ เมื่อชาวกลิงครัฐได้ช้างไปแล้ว ฝนก็ยังไม่ตก ชาวกลิงครัฐจึงกราบทูลขอไปใหม่ ซึ่งสิ่งที่ได้ไปแล้วจะทำให้ฝนตกดีเหมือนกุรุรัฐ พระเจ้าแผ่นดินกุรุรัฐจึงพระราชทานกุรุธรรม คือศีล ๕ ให้ชาวกลิงครัฐรักษาสมาทานกัน ชาวกลิงครัฐ เมื่อได้รักษาสมาทานศีล ๕ แล้ว ฝนก็ตกลงบริบูรณ์ แก้ความขาดแคลน แคว้นกลิงครัฐก็เกิดความอุดมสมบูรณ์พูนสุขขึ้น ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระชินสีห์ บรมศาสดา จึงทรงภาษิตว่า ***สพฺพทานํ***

ธมฺมทานํ ชินาติ การให้ธรรมคำสั่งสอนชนะการให้ทั้งปวง แม้สมเด็จพระบรมศาสดาเมื่อยังเป็นพระโพธิสัตว์ยังมิได้ตรัสรู้ ก็ได้ทรงประทานสิ่งของทั้งปวงมาโดยลำดับ เมื่อได้ตรัสรู้แล้วก็ทรงประทานพระธรรมคำสั่งคำสอน คือพระพุทธศาสนา ซึ่งชาวโลกพุทธบริษัททั้งปวงได้รับไว้ และได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา พระพุทธศาสนาจึงดำรงมั่นอยู่ในโลก เป็นเหตุให้เกิดประโยชน์เกื้อกูล และความสุขตราบเท่าถึงทุกวันนี้

ทานอีกประเภทหนึ่ง คือ **อภัยทาน** การให้อภัยไม่มีเวรไม่มีภัยต่อกัน โดยมีเมตตาไมตรี มีความรักเอื้ออาทร กรุณา ความสงสาร คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ เป็นคุณธรรมนำ คือเป็นเบื้องหน้า เป็นเบื้องต้น ในบุคคลและสัตว์อื่นที่ควรให้อภัย บุคลลผู้ให้อภัยทาน เมื่อเหตุการณ์ก่อให้เกิดความ โกรธ อาฆาต พยาบาทเกิดขึ้น เช่น ถูกด่าว่า ทุบตี ใส่ร้าย ป้ายสี ตำหนิ ติเตียน ประหัตประหาร ทำร้ายร่างกาย ทำลายจิตใจ โดยอาการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ปรากฏ ก็งดโทสะประทุษร้ายตอบ โกรธตอบ ด่าตอบ ได้ ไม่พยาบาทอาฆาตผู้ที่

กระทำก่อนนั้น โดยยึดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องสงบระงับ หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงตำหนิผู้ที่ด่าตอบ ทุบตีตอบ ว่าร้ายตอบ ใส่ความตอบ ตำหนิติเตียนตอบ ประหัตประหารตอบ ว่าเป็นผู้เลวทรามกว่า ผู้ที่กระทำก่อน ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ เป็นผู้ชื่อว่าผู้ให้อภัย ตามหลักของพระพุทธศาสนา มีเรื่องสาธก ท่านยกตัวอย่างไว้ในคัมภีร์พระวินัยปิฎกความว่า พระเจ้าพรหมทัต กษัตริย์ผู้ครองพระนครพาราณสี มีพระประสงค์จะขยายราชอาณาจักรให้แผ่ไพศาล จึงเสด็จกรีฑาทัพยกพลบุกยึดแคว้นโกศล ซึ่งมีพระเจ้าทีฆีติโกศลเป็นพระราชา แคว้นโกศลมีพลเมืองน้อย ไม่อาจสู้รบพระเจ้าพรหมทัตได้ จึงเสด็จหนีออกจากพระนคร ไปหลบซ่อนพระองค์อยู่ ณ บ้านช่างหม้อพร้อมทั้งพระมเหสี ต่อมา พระมเหสีทรงพระครรภ์ประสูติพระโอรสเป็นพระราชกุมาร ทรงขนานพระนามว่า ทีฆาวุกุมาร อยู่ด้วยอาการปกปิดพระองค์ ไม่ประสงค์จะให้ผู้ใดทราบว่า เป็นเชื้อสายกษัตริย์ พระเจ้าทีฆีติโกศล จึงทรงนำทีฆาวุกุมารไปฝาก

ไว้ในสำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ในเมืองตักกศิลา กาลต่อมา พระเจ้าพรหมทัตสืบทราบว่า พระเจ้าทีฆีติโกศลพร้อมทั้งพระมเหสีหลบซ่อนพระองค์อยู่ที่บ้านนายช่างหม้อ จึงส่งทหารไปล้อมจับ เมื่อจับได้แล้วให้จัดการสำเร็จโทษคือประหารตามหน้าที่ เมื่อข่าวทราบถึงทีฆาวุกุมารว่า พระบิดาพระมารดาถูกจับจะถูกประหาร จึงมีความทุกข์และกังวลใจ จึงแฝงพระองค์เข้าไปในที่ประชุมนั้น ประทับยืนอยู่ห่าง ๆ พระเจ้าทีฆีติโกศลและพระเทวี ถูกมัดอยู่ที่ตะแลงแกงประหาร ทอดพระเนตรเหลือบเห็นทีฆาวุกุมาร ก็ทรงจำได้ ไม่ทรงประสงค์จะให้ทีฆาวุกุมารผูกเวรสร้างภัยพยาบาทปองร้ายพระเจ้าพรหมทัตต่อไป จึงประทานโอวาทว่า ***ทีฆาวุ พ่ออย่าเห็นยาวดีกว่าสั้น ทีฆาวุ พ่ออย่าเห็นสั้นดีกว่ายาว*** ในที่ประชุมนั้นก็เกิดความสงสัยขึ้นว่า ทีฆาวุเป็นใครอยู่ที่ไหน ชะรอยจะเป็นเชื้อสายของพระเจ้าทีฆีติโกศล ทุกคนก็เห็นเช่นนี้

ภายหลัง เมื่อทีฆาวุกุมารเจริญวัยในสำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ ตั้งใจศึกษาศิลปวิทยาการ ในยุทธวิธีและ

การดีดพิณ เมื่อมีความรู้ความสามารถพอสมควรแล้ว ก็ลาออกจากสำนักอาจารย์ มุ่งมั่นเข้าไปสมัครงานเป็นคนเลี้ยงช้างของพระเจ้าพรหมทัต ด้วยหวังจะแก้แค้นแทนพระบิดา พระมารดา ปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรและรอบคอบ จนพระเจ้าพรหมทัตวางพระทัยตั้งไว้เป็นทหารคนสนิทใกล้ชิดพระองค์ ให้ติดตามทุกหนทุกแห่งที่เสด็จไป

วันหนึ่ง พระเจ้าพรหมทัตมีพระประสงค์จะทรงกีฬาล่าสัตว์ในกลางไพร จึงให้ทีฆาวุกุมารตามเสด็จไปด้วย เพื่อช่วยป้องกันอันตราย เมื่อทรงตามเนื้อไปไกลจากไพร่พลทั้งหลาย มีแต่ทีฆาวุกุมารเพียงคนเดียวที่ติดตามไป ทรงเหนื่อยพระวรกายมากขึ้น ประสงค์จะพักผ่อน จึงเสด็จเข้าไปประทับ ณ โคนไม้ใหญ่ ทรงอาศัยพระเพลาของทีฆาวุกุมารเป็นเสมือนพระเขนย จึงทรงม่อยผอยหลับไป เป็นโอกาสให้ทีฆาวุกุมารได้วาระที่จะปลงพระชนม์แก้แค้นแทนพระเจ้าทีฆีติโกศลผู้พระบิดา ทีฆาวุกุมารชักพระแสงดาบออกมา ด้วยหวังจะปลงพระชนม์พระเจ้าพรหมทัต แต่กลับระลึกขึ้นมาว่า ตน

เจริญเติบโตขึ้นมาถึงเพียงนี้ เพราะพระเจ้าพรหมทัตชุบเลี้ยง จึงระงับดับอารมณ์ สอดพระแสงดาบเข้าฝักดังเก่า ข่มพระทัยระงับไว้ ทรงชักพระแสงดาบออกถึงสองครั้ง แต่มิได้ตัดสินพระทัยฟันลงไป เพราะระลึกถึงพระกรุณาที่พระเจ้าพรหมทัตชุบเลี้ยง จึงวางพระแสงดาบไว้ใกล้ ๆ แล้วทรงระลึกต่อไปว่า พระบิดาพระมารดาของเราถูกชิงราชสมบัติ ไร้ที่อยู่อาศัย ต้องไปหลบซ่อนอยู่ที่บ้านนายช่างหม้อต่อมายังให้ทหารจับมาปลงพระชนม์ จึงควรที่เราจะแก้แค้นแทนพระบิดาพระมารดา เมื่อตกลงใจเช่นนี้จึงหยิบพระแสงดาบขึ้นมากำไว้แน่น ด้วยหมายใจจะฟันพระศอพระเจ้าพรหมทัตให้ขาด จึงจับที่มวยพระเกศาพระเจ้าพรหมทัตไว้แน่น

ขณะนั้น พระเจ้าพรหมทัตกำลังทรงพระสุบินว่าทีฆาวุกุมารเงื้อพระแสงดาบจะฟันพระองค์ พระองค์ตกพระทัยกลัว จึงประนมมือร้องขอชีวิตว่า พ่อทีฆาวุขอชีวิตเรา อย่าฆ่าเราเลย เมื่อทีฆาวุกุมารได้ยินดังนั้นก็ระลึกถึงพระโอวาทของพระเจ้าทีฆีติผู้บิดาประทานไว้ครั้งสุดท้ายว่า *ทีฆาวุ พ่ออย่าเห็นยาวดีกว่าสั้น ทีฆาวุ*

พ่ออย่าเห็นสั้นดีกว่ายาว ขึ้นมาได้ จึงปล่อยมวยพระเกศาพระเจ้าพรหมทัต วางพระแสงดาบทันที แล้วทูลขอชีวิตต่อพระเจ้าพรหมทัตว่า หม่อมฉันผิดไปแล้ว ขอพระราชทานอภัยให้ชีวิตแก่หม่อมฉันด้วย พระเจ้าพรหมทัตจึงตรัสว่า เรายกชีวิตให้เจ้า เพราะเจ้าไม่ฆ่าเรา ทั้งสองก็ให้อภัยแก่กันและกัน แคว้นทั้งสองคือกาสีและโกศลก็เป็นมณฑลอันเดียวกันแต่นั้นมา

อภัยทาน คือความมีเมตตากรุณา ไม่ก่อเวรสร้างภัย ไม่พยาบาทปองร้าย ปรารถนาความสุข แก่ผู้อื่นสัตว์อื่นโดยส่วนเดียว จึงเป็นเหตุให้สังคมโลกอยู่เย็นสุขสบาย คลายร้อน ผ่อนความทุกข์ ดังพรรณามาผู้ตั้งอยู่ในธรรม ถึงพร้อมด้วยศีลคือการรักษากายวาจามีปรกติกล่าวคำสัตย์ คำจริง มีใจประกอบไปด้วยหิริละอายบาปทุจริต ผู้บริสุทธิ์ดุจแท่งทองชมพูนุท ***เทวาปิ นํ ปสํสนฺติ พฺรหฺมุนาปิ ปสํสิโต*** แม้เทพยดาก็ยกย่องนิยม ถึงพรหมก็สรรเสริญบุคคลผู้นั้น ด้วยประการดังนี้

สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ได้ทรงอบรมพระองค์ให้ทรงสมบูรณ์ด้วยคุณธรรม เป็นมงคลวิเสสส่วนอัตตสมบัติ ทรงดำรงรัฐราไชศวรรย์ปกครองอภิบาลประเทศชาติประชาชนโดยธรรม เป็นมงคลวิเสสส่วนรัฏฐาภิปาลโนบายให้วัฒนาสถาพรในทุกทาง ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทุกอย่าง เพื่อให้ประเทศชาติไทยวัฒนาสถาพรด้วยสารสมบัติทั้งปวง เป็นส่วนปรปฏิบัติ ประชาชนทั้งชาติกับทั้งคณะสงฆ์ทั้งปวง ต่างระลึกและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพ้นประมาณ เมื่อถึงปีครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ พระพรรษา ใน พ.ศ. ๒๕๔๙ จึงพร้อมใจกันเฉลิมฉลองทั่วประเทศ ดังที่ปรากฏแก่ชาวโลกที่ผ่านมา

สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ เสด็จเถลิงถวัลย์ศิริราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์ของปวงชนชาติไทย ทรงประทานพระปฐมบรมราชโองการแก่ปวงชนชาวไทย ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเศก ว่า ***"เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"***

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พระราชกรณียกิจใหญ่น้อยทุกประการที่ทรงปฏิบัติ ได้เป็นไปตามพระปฐมบรมราชโองการครบถ้วนบริบูรณ์

สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมเยียนประชาชน พระราชทานความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นต้นมา เพราะทรงถือว่า การช่วยเหลือประชาชนเป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ต้องทรงทำเป็นประจำอยู่แล้ว อนึ่ง การช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยากนั้น เป็นบุญเป็นกุศลแก่ผู้กระทำ เป็นไปตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา คือการสงเคราะห์อนุเคราะห์ ผู้ทำบุญย่อมได้รับความอิ่มอกอิ่มใจในการกระทำ คือได้บุญ การพัฒนาประเทศมีความจำเป็นต้องทำตามลำดับชั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้หลักฐานมั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญฐานะ

ทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้นโดยลำดับ สถาบันพระมหากษัตริย์และพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ ที่เรียกว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั่นแล เป็นที่มาของความมั่นคงของชาติ และความสงบสุขของสังคมไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

อนึ่ง ในวาระที่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้าผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเป็นพิเศษ มีพิธีพระราชทานปริญญาบัตร เป็นต้น ทรงประทานพระบรมราโชวาท เครื่องเตือนใจให้สติแก่ผู้ร่วมพิธีงานนั้น ๆ ย่อมเป็นธรรมทาน การให้ธรรมะคำสั่งสอนขอพระราชทานนำมาสาธก ยกเป็นตัวอย่างในที่นี้ ซึ่งมีข้อความตามพระบรมราโชวาทว่า ***ท่านทั้งหลาย ที่สำเร็จการศึกษา และจะได้ออกไปประกอบการงานเริ่มต้นชีวิตใหม่ของท่านนั้น ข้าพเจ้า ขอฝากคติไว้เป็นเครื่องกำกับใจ มีคุณธรรมข้อหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งท่านต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ คือความสัตย์สุจริต ประเทศบ้านเมืองจะวัฒนาถาวรอยู่ได้ ก็ย่อมอาศัยความสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐาน ท่านทั้งหลายจะออกไปรับราชการก็ดี***

หรือประกอบกิจการงานส่วนตัวก็ดี ขอให้ยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมทั้ง ๓ ประการ คือ สุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชน สุจริตต่อหน้าที่ ท่านจึงจะเป็นผู้ควรแก่การสรรเสริญของบุคคลทั่วไป

พระบรมราโชวาท ที่ทรงประทานแก่นักเรียนวชิราวุธวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ ความว่า *การที่เราศึกษาวิชาความรู้นั้น ความจริงไม่ใช่เพื่อใครเลย แต่เพื่อตัวเราเอง ในการที่จะดำเนินชีวิตต่อไปในวันหน้า ถ้าเรียนดี ก็จะได้ใช้ความรู้ในการประกอบกิจการ ให้เป็นประโยชน์เป็นที่พึ่งแก่ตน และเป็นที่ชื่นชมแก่วงศ์ตระกูลต่อไปด้วย*

พระบรมราโชวาท ในพิธีประทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๐๓ ความว่า *การที่จะใช้ความรู้ประกอบอาชีพต่อไปข้างหน้าควรนึกถึงเกียรติ และความซื่อตรง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมให้มาก บ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรือง ก็ได้อาศัยคนดีที่มีความรู้ช่วยกันประกอบกิจการงาน*

พระบรมราโชวาท ในโอกาสที่สถาบันและองค์กรทางศาสนาเข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล ๔ ธันวาคม ๒๕๑๑ ความว่า ***ศีลนี้ก็หมายความว่า เป็นกฎเกณฑ์หรือกฎปฏิบัติในสังคม ศีลไม่ใช่สิ่งที่สูงส่งแท้ ๆ คือถ้าพูดถึงทางศาสนา ก็เป็นขั้นต้น มีศีลก็หมายถึงว่า สามารถที่จะมีชีวิตอยู่โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น แล้วก็ไม่เบียดเบียนตนเอง***

พระบรมราโชวาท ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒ ความว่า ***ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากอยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้***

อันพระราชกุศลจริยาสัมมาปฏิบัติ เป็นที่ตั้งแห่งศิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลพระชนมสุขทุกประการ ที่สมเด็จ

บรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งปัจจุบัน เกี่ยวกับ**ทาน** การพระราชทาน การให้ การสงเคราะห์ การอนุเคราะห์ **ศีล** การรักษา พระวรกาย พระวาจา ให้สะอาดปราศจากโทษมลทิน ***ภาวนา*** การน้อมนึกระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า เป็นสรณะ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ เป็นอากรบ่อเกิด ความพิพัฒน์สวัสดี เป็นที่เจริญพระชนมสุขทุกประการ คือ พระชนมายุยืนนาน พระฉวีวรรณผ่องใส สุขพระวรกาย สุขพระทัยบริบูรณ์ เพิ่มพูนพระกำลังพระวรกาย กำลังพระทัย กำลังพระสติปัญญา พระกำลังความสามารถ เป็นพระอัตตสมบัติ สมบัติส่วนพระองค์ เป็นพระปรหิตปฏิบัติ ทรงปฏิบัติประโยชน์สุขเพื่อผู้อื่น คือ พศกนิกรไทยทั้งชาติ และเป็นรัฏฐาภิปาลโนบาย คือ อุบายวิธีในการป้องกันประเทศ รักษาประเทศไทยให้เจริญงอกงาม มั่นคง ดำรงอยู่ตลอดกาล

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ นี้ เป็นปีที่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรง

เจริญพระชนมายุ ๘๐ พระวัสสา ประชาชนทั้งชาติ คณะสงฆ์ทุกฝ่าย ต่างพร้อมใจกันจัดงานเฉลิมฉลองพระเกียรติทั่วประเทศยิ่งใหญ่ไพศาลพิเศษ แสดงความจงรักภักดีด้วยวิธีต่าง ๆ โดยคณะรัฐบาลอำนวยการ มีอาทิ ขอพระราชทานพระมหากรุณาหล่อพระปฏิมา สุดแต่จะมีพระราชดำริ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จทรงเททองหล่อพระพุทธปฏิมาประจำพระชนมวาร ในพระราชพิธีหล่อ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม จัดชำระพระไตรปิฎก ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ทั้งฉบับภาษาบาลีและภาษาไทย คณะรัฐบาลโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม จัดให้ข้าราชการและประชาชนทั่วประเทศอุปสมบทถวายพระราชกุศล โดยทางราชการไม่คิดเป็นวันลา ๑๕ วัน โดยตั้งจำนวนผู้มีศรัทธาไว้ ๘,๐๐๐ คน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ชักชวนนักเรียนชั้นประถมและชั้นมัธยมทั่วประเทศ ให้บรรพชาเป็นสามเณรเฉลิมพระเกียรติถวายพระราชกุศล ในระหว่าง

ปิดภาคเรียนทั่วประเทศประมาณ ๘๔,๐๐๐ คน โดยมิต้องใช้งบประมาณ ปรากฏว่า วัด อาราม บิดามารดา ครูอาจารย์ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ทุกฝ่ายให้การสนับสนุน โดยมิต้องใช้งบประมาณ องค์กรศาสนา พุทธสมาคม รัฐวิสาหกิจ หน่วยราชการสังกัดทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจภูธรภาค ตลอดจนกระทั่งองค์กรสมาคม จัดการกุศลเฉลิมพระเกียรติ โดยกุศลวิธีต่าง ๆ วัดในพระพุทธศาสนา จัดสร้างปูชนียวัตถุ พระพุทธรูป พระสถูปเจดีย์ เสนาสนะ ถาวรวัตถุ มีศาลาการเปรียญ โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนประชาบาลประถมศึกษา เฉลิมพระเกียรติ น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายพระราชกุศล จำนวนหลายแห่งหลายที่

อนึ่ง รัฐบาลได้จัดหาน้ำที่ทำพิธีพลีกรรมจากแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่มีชื่อเป็นมงคลทั่วพระราชอาณาจักร ที่ประชาชนเคารพนับถือมาแต่โบราณกาล ทำพิธีพลีกรรมพร้อมกันในวันธงชัย และได้อัญเชิญมาประกอบพิธีเษกน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร ในวันจันทร์ที่ ๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ นี้ เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายชัยมงคล

คณะสงฆ์โดยคณะกรรมการมหาเถรสมาคม มีเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธาน จัดการให้เจ้าคณะใหญ่หนต่าง ๆ ทั้งสี่หน จัดพิธีนวคหายุสมธรรม เฉลิมพระเกียรติ เสริมพระบารมีสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า วันเสาร์ที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยเจ้าคณะใหญ่ธรรมยุติ จัดพิธีที่วัดเทพศิรินทราวาส เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก จัดพิธีที่วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ จัดพิธีที่วัดปากน้ำภาษีเจริญ ในวันจันทร์ที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ เจ้าคณะใหญ่หนกลาง จัดพิธีที่วัดชนะสงคราม และเจ้าคณะใหญ่หนใต้ จัดที่วัดเบญจมบพิตร

ในมงคลสมัย พ.ศ. ๒๕๕๐ นี้ สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงเจริญพระชนมพรรษาบรรจบครบ ๘๐ พระวัสสา ทรงดำรงสิริราไชศวรรย์สมบัติปกครองประเทศชาติโดย

ธรรม ให้วัฒนาสถาพรในทุกทาง ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทุกอย่าง เพื่อให้ประเทศไทยนี้เจริญด้วยธนสารสมบัตินานาประการ แม้ในทางศาสนจักรก็ได้ทรงปฏิบัติในฐานะทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก โดยสมควรทุกประการ คณะรัฐบาล ประชาชนทั้งชาติ คณะสงฆ์ ทุกส่วน ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพ้นประมาณ จึงกำหนดการเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาครบ ๘๐ บริบูรณ์ ทั่วประเทศตลอดปี แสดงความจงรักภักดีด้วยวิธีการต่าง ๆ บำเพ็ญกุศลสาธาณะประโยชน์ต่าง ๆ น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวาย ด้วยจิตใจเคารพสักการะ เทิดทูน บูชา ศรัทธา ในสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นองค์ประมุขแห่งประเทศชาติ องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ตั้งสัตยาธิษฐานเป็นอันเดียวกัน ถวายพระพรชัยมงคล

จิรญฺชีวี มหาราชา สุขปฺปตฺโต อนามโย

ขอถวายพระพรสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงประดับด้วยพระคุณสมุทัยอันพิเศษนั้น ๆ ทรงพระชนมพรรษายืนนาน ทรงสำราญสมบูรณ์พระอนามัย

ทรงพระเจริญด้วยพระราชอิสริยยศเดชานุภาพ ทอดพระเนตรเห็นแต่กิจการอันเจริญเป็นนิตยกาล เสด็จสถิตยิ่งยืนนาน ในสิริราชสมบัติ ปกครองรัฐสีมาให้สมบูรณ์สมพระราชประสงค์

ลำดับนี้ พระสงฆ์เถรานุเถรทั้งหลายในมหาสมาคมมงคลกาลนี้ มีสมานฉันท์พร้อมใจกันตั้งสัตยาธิษฐานอันเชิญคุณพระศรีรัตนตรัย ที่ปรากฏเป็นมงคลสูงสุดของทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลายประสิทธิถวายพระพรชัยแด่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า โดยรตนัตยคาถา

อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อุตฺตมํ ธมฺมมชฺฌคา

พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้พระธรรมอันสูงสุด ยังพระสงฆ์หมู่ใหญ่ให้เบิกบาน ตื่นจากกิเลสนิทรา นี้จัดว่าพระรัตนตรัย คือวัตถุอันประเสริฐให้เกิดความยินดี ๓ ประการ ย่อมเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์อย่างยิ่งใหญ่ไพศาลแก่ผู้เลื่อมใส ด้วยเดชานุภาพพระศรีรัตนตรัยดลบันดาล ขออุปัทวันตรายและอุปสรรคศัตรูทั้งหลาย จงอย่าบังเกิดถูกต้องพ้องพาน

ซึ่งไทยสยามรัฐนี้ ในกาลไหน ๆ จงบำราศไกลด้วยประการทั้งปวง ขอความไม่มีโรค ความเกษมสุขสำราญ ความมีพระชนมายุยิ่งยืนนาน และความบริบูรณ์แห่งวัตถุทั้งหลาย อันเป็นที่ตั้งแห่งวิบุลผลนั้น ๆ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดี ในที่ทุกสถาน จงเกิดมี จงเป็นไป แด่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงอภิบาลไทยสยามรัฐมหาชนนี้ กับทั้งสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พระราชวงศานุวงศ์ และคณะรัฐบาล มุขอำมาตย์ มนตรี สภา เสวกามาตย์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พสกนิกร ประชาราษฎร สมณชีพราหมณ์ ขอเทพเจ้าทั่วทุกจักรราศี ซึ่งสถิตอยู่ในไทยสยามรัฐมณฑลนี้ จงตั้งไมตรีจิตอภิบาลรักษาสกลไทยสยามรัฐสีมาอาณาเขต ซึ่งมีสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงเป็นองค์พระประมุข ด้วยนำเข้าไปให้ถึงซึ่งความสุขอิฏฐวิบุลผล อันเป็นหิตานุหิตประโยชน์ คอยป้องกันสรรพโทษอันไม่เกื้อกูลแก่ความเจริญ อย่าให้เกิดมี

สิทฺธิมตฺถุ สิทฺธิมตฺถุ สิทฺธิมตฺถุ อิทํ ผลํ

ขอผลที่กล่าวนี้ จงเป็นผลสัมฤทธิ์ จงเป็นผลสัมฤทธิ์ จงเป็นผลสัมฤทธิ์ แด่สมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้มีพระราชหฤทัยทรงเลื่อมใสในพระรัตนตรัยนี้ สมพระบรมราชประสงค์ ทุกประการ

รับพระราชทานถวายวิสัชนาพระธรรมเทศนาในพระมงคลวิเสสกถา เป็นปสาทนียมังคลานุโมทนา สมควรแก่เวลา เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้

ขอถวายพระพร

ไม่รักษ์ศีล อย่าสิ้นสัตย์
ไม่วิรัติ ต้องมีเวลา
ไม่เกลียดชัง ตั้งกรุณา
ไม่เมตตา ต้องยุติธรรม์
ประมาณตน ไม่ลืมตัว
กลัวยากจน ขวนขวายงาน
กตัญญู รู้พระคุณท่าน
สิ่งสำคัญ อย่าลืมคุณคน ฯ

สมเด็จพระมหาธีราจารย์

(นิยม จานิสฺสรมหาเถร ป.ธ.๙)

ทานํ สีลํ ปริจฺจาคํ อาชฺชวํ มทฺทวํ ตปํ
อกฺโกธํ อวิหึสญฺจ ขนฺติญฺจ อวิโรธนํ
อิจฺเจเต กุสเล ธมฺเม ฐิเต ปสฺสาหิ อตฺตนิ
ตโต เต ชายเต ปีติ โสมนสฺสญฺจนปฺปกํ

ขอมหาราชเจ้าผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพิจารณากุศลธรรมที่ตั้งอยู่ในพระองค์เหล่านี้ คือ ทาน ศีล บริจาค ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ตบะคือความเพียร ความไม่โกรธ ความไม่เบียดเบียน ความอดทน ความไม่ผิด ต่อแต่นั้น พระปีติโสมนัส มีประมาณมิใช่น้อย จักเกิดแต่พระองค์